

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 15/2002 rd

Riksdagens bankfullmäktiges berättelse 2001

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 24 april 2002 riksdagens bankfullmäktiges berättelse 2001 (B 4/2002 rd) till ekonomiutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- bankfullmäktiges ordförande, riksdagsledamot Ilkka Kanerva
- generaldirektör Matti Vanhala, Finlands Bank.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

I berättelsen ingår omfattande redogörelser för den ekonomiska utvecklingen och penningpolitiken, finansmarknaden, betalningssystemen samt betalningsmedelsförsörjningen och kontantutbytet. Dessutom går bankfullmäktige in på andra frågor som ingår i bankfullmäktiges och Finlands Banks kompetens och presenterar bankens bokslut. Berättelsen återspeglar bankfullmäktiges syn på frågorna.

Enligt lagen om Finlands Bank utövar bankfullmäktige tillsyn över förvaltningen och verksamheten i Finlands Bank och skall i denna egenskap årligen lämna en berättelse till riksdagen om bankens verksamhet och förvaltning och om de viktigaste ärenden som bankfullmäktige har behandlat. När ekonomiutskottet behandlar berättelsen från bankfullmäktige finns årligen också årsberättelsen från Finlands Bank tillgänglig. På många punkter överlappar berättelserna varandra. Ekonomiutskottet anser det värt att överväga om berättelsen från bankfullmäktige i högre grad bör koncentrera sig på att redogöra för bankens verksamhet och förvaltning ur

ett tillsynsperspektiv. Samarbetet mellan olika aktörer i frågor som gäller Finlands Bank har varit problemfritt och smidigt, framhåller ekonomiutskottet.

I berättelsen behandlas också direktionens sammansättning och förfarandet vid utnämning av direktionsmedlemmarna (s. 51).

Enligt den gällande lagen består direktionen av en ordförande och högst fem andra medlemmar som utnämns av republikens president utan att tjänsterna ledigförklaras. Justitiekanslern anser dock att en tjänst måste utannonseras innan den tillsätts. Republikens president får avsätta en direktionsmedlem om medlemmen inte uppfyller de krav som ställs för att han eller hon skall kunna utföra sina uppgifter eller om han eller hon har gjort sig skyldig till en allvarlig försummelse.

Den nya grundlagen syftar till att stärka parlamentarismen i styrelseordningen. I detta ingår en strävan att stärka riksdagens ställning i dess egenskap av högsta statsorgan och att statsrådet, som är beroende av riksdagens förtroende, en starkare ställning. I grundlagen avgränsades re-

publikens presidents utnämningssbefogenheter till att bara gälla de högsta tjänsterna inom statsförvaltningen och till tjänster som presidenten lämpligen kan utnämna innehavare till på grund av sin konstitutionella position eller av något annat särskilt skäl. I övrigt är det statsrådet som har generella befogenheter i utnämningsfrågor.

Enligt grundlagen står Finlands Bank under riksdagens garanti och vård. Riksdagen väljer bankfullmäktige för att övervaka verksamheten i Finlands Bank. I utlåtanden har grundlagsutskottet yttrat sig om vikten av att det konstitutionella kravet att Finlands Bank står under riksdagens garanti och vård efterlevs och gett synpunkter på hur detta kunde effektiviseras (GrUU 5/1997 rd och GrUU 7/1998 rd). Kravet kunde uppfyllas bättre, om medlemmarna i direktionen utses av bankfullmäktige, har grundlagsutskottet bland annat ansett.

Enligt grundlagen är republikens president bunden av statsrådets förslag till beslut bara när det gäller att överlämna eller återta propositioner. Om presidenten i andra frågor, till exempel utnämningar, inte följer statsrådets förslag återremitteras frågan till statsrådet för ny beredning.

Vid de senaste utnämningarna avvek besluten från bankfullmäktiges förslag både när det gällde antalet medlemmar och föreslagna personer. Statsrådet ändrade sitt förslag när det inte godkändes av presidenten, trots att statsrådet i tidigare sammanhang hade ansett att återhållsamhet är att rekommendera när det gäller ingrepp i förslag från bankfullmäktige. Grundlagen kräver inte att medlemmarna i direktionen för Finlands Bank utnämns av republikens president. Kravet att Finlands Bank står under riksdagens garanti och vård har inte efterlevts på bästa möjliga sätt vid utnämningar.

Revisorerna för Finlands Bank har påpekat vikten av att direktionen för Finlands Bank all-

tid skall vara beslutför. Enligt lagen om Finlands Bank är direktionen beslutför när minst tre medlemmar är närvarande. Vid den tidpunkt när revisorerna uttalade sig hade direktionen tre medlemmar. Revisorerna framhöll att det i det aktuella läget förekom en del praktiska problem med att garantera beslutförheten på grund av förhinder för medlemmarna. Att ordna beslutförheten med hjälp av ersättare medför en del problem med ansvarsfördelningen.

Ekonomiutskottet anser att bankfullmäktige bör ha behörighet att fatta bindande beslut om antalet medlemmar i direktionen för Finlands Bank för att direktionens beslutförhet skall kunna tryggas. Utnämningsförfarandet måste förtydligas och andan i grundlagen beaktas. Grundlagen understryker att riksdagen skall ha större beslutsbefogenheter. Dessutom är det viktigt att beakta att Finlands Bank är en oavhängig monetär myndighet och att direktionen måste ha adekvat expertis (*Utskottets förslag till uttalande*).

Finansinspektionen är knuten till Finlands Bank och dess direktör utnämns i samma ordning som medlemmarna i direktionen för Finlands Bank. Om man går in för att ändra förfarandet vid utnämning av medlemmar i direktionen för Finlands Bank är det skäl att samtidigt överväga en likadan ändring av reglerna för utnämning av direktören för finansinspektionen.

Förslag till beslut

Ekonomiutskottet föreslår

att detta betänkande sänds till statsrådet och riksdagens bankfullmäktige för kännedom och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands Bank. I propositionen skall bankfullmäktige ges befogenhet att fatta bindande beslut om antalet medlemmar i direktionen inom ramen för det högsta antal

som nämns i lagen. Vidare förutsätter riksdagen att regeringen initierar en översyn av reglerna för utnämning av ordföranden och de övriga medlemmarna i direktionen för Finlands Bank. Dessutom förutsätter riksdagen att regeringen bereder propositionen enligt ett schema som tillåter att lagändringen kan sättas i kraft under 2002.

Helsingfors den 13 juni 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Leena Luhtanen /sd
vordf. Mari Kiviniemi /cent
medl. Satu Hassi /gröna
Klaus Hellberg /sd
Susanna Huovinen /sd
Mikko Immonen /vänst
Reijo Kallio /sd (delvis)
Marja-Leena Kemppainen /kd (delvis)
Kalervo Kummola /saml
Pekka Kuosmanen /saml

Mika Lintilä /cent
Olli Nepponen /saml
Jussi Ranta /sd
Antti Rantakangas /cent
Ola Rosendahl /sv
Mauri Salo /cent
Juhani Sjöblom /saml
ers. Jyri Häkämies /saml (delvis)
Jari Leppä /cent (delvis)
Veijo Puhjo /vänst (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Eelis Roikonen.

RESERVATION

Motivering

Jag godtar utskottsmajoritetens förslag till uttalande med ett undantag. Jag motsätter mig den sista meningen, där utskottet sätter en tidsgräns för propositionen.

Det är en stor samhällelig fråga att se över reglerna för utnämning av medlemmar i direktionen för Finlands Bank. Därför krävs det noggrann beredning. Omstruktureringar av samhällsliga institutioner skall vara resultatet av mycket noggrann prövning, där olika modeller vägs för och emot mycket noggrant. En ansvarsfull inställning till lagberedning kräver bland annat att olika kategorier av experter och intressegrupper får möjlighet att yttra sig. Också en offentlig debatt är ett viktigt inslag i samhällsprocessen. Vi måste utgå från att omstruktureringarna i beslutsmekanismerna skall tillämpas länge, flera decennier framöver.

En av de frågor som måste övervägas extra noga är hur vi skall kunna garantera att medlemmarna i direktionen för Finlands Bank besitter adekvat expertis.

Jag anser att den tidsgräns som en majoritet inom utskottet ställt upp för propositionen är otillräcklig. Den tillåter inte att utnämningsförfarandet ses över noggrant och ingående och tillåter inte att olika modeller vägs för och emot. Dessutom är tidsramen för snäv för att tillåta en offentlig debatt om frågan.

Förslag

På grundval av det ovanstående föreslår jag

att riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands Bank. I propositionen skall bankfullmäktige ges befogenhet att fatta bindande beslut om antalet medlemmar i direktionen inom ramen för det högsta lagstadgade antalet. Vidare förutsätter riksdagen att regeringen initierar en översyn av reglerna för utnämning av ordföranden och de övriga medlemmarna i direktionen för Finlands Bank.

Helsingfors den 13 juni 2002

Satu Hassi /gröna